

Kópavogsbær

Stafrænt læsi og stafræn vitund

Bergþóra Þórhallsdóttir verkefnastjóri
Menntasvið - Grunnskóladeild

Skjal sótt af '00000000000' dags: 19.08.2026

Stafræn borgaravitund

Úr Menntastefnu Kópavogsbæjar 2021 - 2030

M.4 Menntun með áherslu á gleði, leik og sköpun

Í Kópavogi eru leikur, sköpun og gleði ríkir þættir í allri menntun, óháð því hvar nám fer fram. Þjálfun hæfni til að nýta skapandi hugsun til að takast á við álitamál og ágreiningsefni sem snúa að samspili umhverfis, félagslegra þátta og efnahags í þróun samfélags ásamt getu til að bregðast við nýrri tækni og áhrifum á umhverfi er mikilvæg. Sköpunarkrafturinn er virkjaður með frumkvöðlastarfi og nýsköpunar- og vísindaverkefnum í leik- og grunnskóla, og í frístundum og íþróttum.

Nálgunin kallar á fjölbreytta kennsluhætti, samþættingu námsgreina, ígrundun eigin starfshátta og prófun nýjunga. Einnig er mikilvægt að leggja aukna áherslu á sjálfbærni- og umhverfismennt og virka ábyrgð nemenda á eigin námi.

Nálgunin kallar á aðgengi að sveigjanlegri aðstöðu til náms og nútíma tæknibúnaði til að kenna ábyrga umgengni við tækni og þannig efla börn og ungmenni sem stafræna borgara framtíðarinnar.

Kópavogsbær

VIÐMIÐ UM SKJÁNÓTKUN*

MÍN. Á DAG

LEIKSKÓLAALDUR

60

- Aldrei skjánotkun eftir kvöldmat
- Notkun er bundin við nærveru fullorðinna
- Matarbörð, rúm og herbergi eru skjálausir staðir

90

1.- 4. BEKKUR

- Samvera fullordins og barns fyrir framan skjá
- Matarbord, rúm og herbergi eru skjálausir staðir

120

5. - 7. BEKKUR

- Skjánotkun barna er undir nánú eftirliti fullorðinna
- Matarbörð, rúm og herbergi eru skíðlausir staðir

180

8. - 10. BEKKUR

- Matarborð og rúm eru skíðlausir staðir

240

UNG MENNI

- Matarborð og rúm eru skjállausir staðir
- Skjállausir dagar eru 2x í mánuði

*með skjá er átt við tölvur,
sjónvarp og farsíma

VIRÐUM ALDURSFLOKKAMERKINGAR

3

www.mvni.com

7

www.purdue.edu

12

www.nordicinfo.org

16

www.routledge.com

18

www.bbc.com

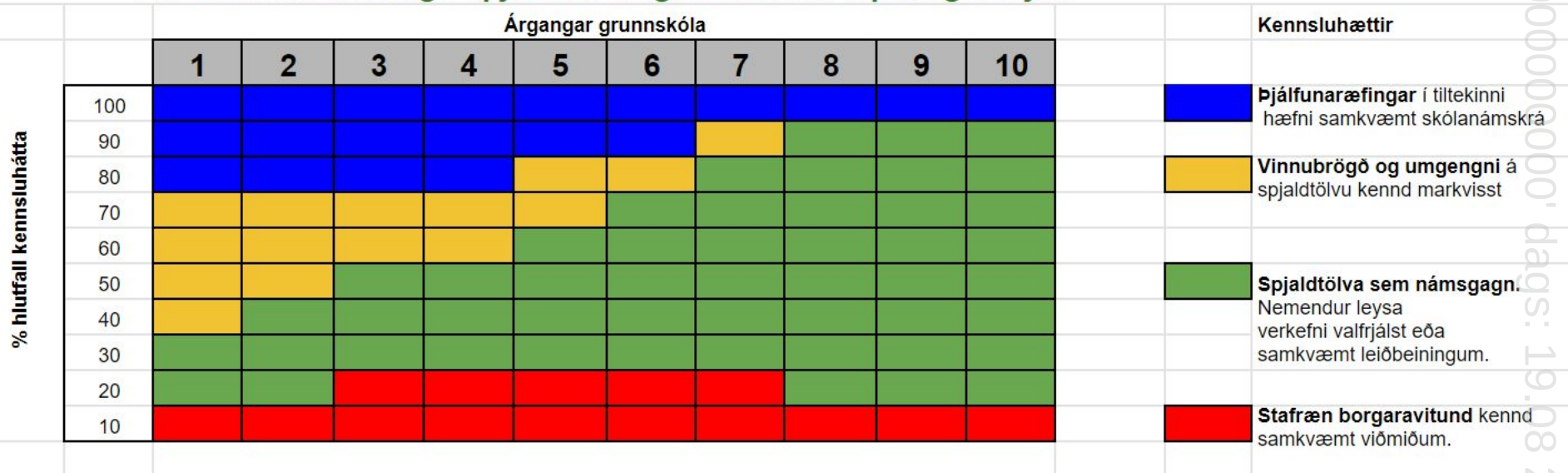
Akureyri

[illegible]

Rými fyrir kennslu í stafrænni borgaravitund

Áherslur í innleiðingu spjaldtölva í grunnskóla Kópavogsbæjar.

Notkun spjaldtölva í námi rannsökuð

[Matsskýrslan](#)

Stafrænt nám - niðurstöður

- Nemendur eru yfirleitt ánægðir og áhugasamir um nám með spjaldtölvum og spjaldtölvunotkun eykur persónulega færni og lykilhæfni af ýmsum toga hjá mörgum.
- Spjaldtölvun reyndist „bjargvættur“ í COVID-faraldrinum, spjaldtölvunýting jókst í námi og kennslu, spjaldtölvuaðgangur var mikilvægur fyrir marga og viðhorf urðu jákvæðari.
- Margir nemendur nýta sér spjaldtölvuna í óformlegu námi með margvíslegum hætti.
- Greina má aukið sjálfstæði nemenda í námi og meira frjálsræði í upplýsingaleit og vali á námsefni.

Stafræn borgaravitund - niðurstöður

- Læsi af ýmsum toga (þar með talið stafrænt læsi og fjölhátta læsi) og stafræn borgaravitund hefur eflst töluvert hjá mörgum nemendum að mati kennara.
- Kennarar hafa mikinn eða töluverðan áhuga á fræðslu á vegum Kópavogsbæjar, ekki síst um málefni tengd stafrænni borgaravitund.
- Áhugi foreldra virtist vera mikill á fræðslu um einelti og samskipti á netinu og um ýmis vandamál tengd netnotkun.
- Myndsendingar nemenda eru stundum talsvert vandamál.

Markmið - út frá niðurstöðum

- Auka vægi stafrænnar borgaravitundar í námi og kennslu
- Nemendur - ábyrgir neytendur og gerendur í hinum stafræna heimi
- Kennarar - öflugar fyrirmyndir í notkun stafrænna miðla
- Stafræn borgaravitund flæði inn í alla námsþætti

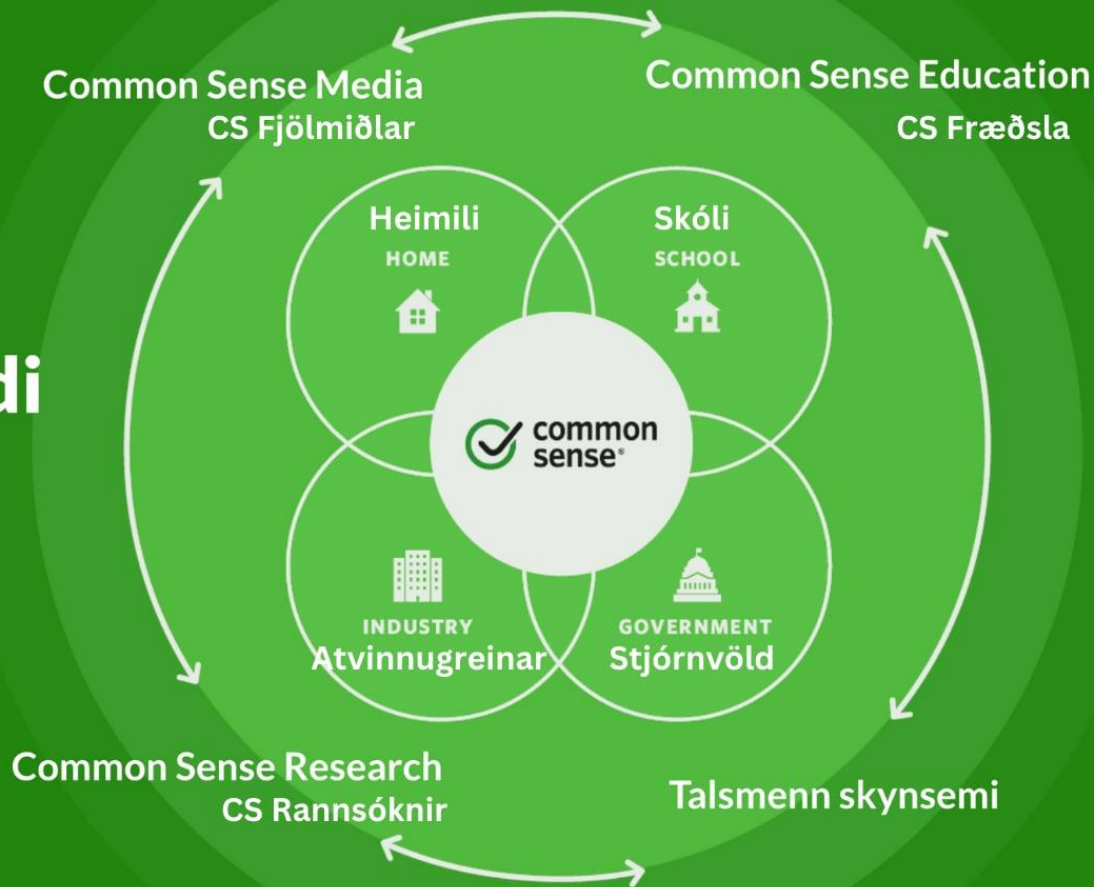
Common Sense Education - CSE

Sex megin stoðir

1. **Jafnvægi í stafrænni notkun og vellíðan** (e. Media balance & well-being)
2. **Friðhelgi og öryggi** (e. Privacy & security)
3. **Stafrænt fótspor og auðkenni** (e. Digital footprint & identity)
4. **Sambönd og samskipti** (e. Relationship & communication)
5. **Neteinelti, stafræn vanlíðan og hatursorðræða** (e. Cyberbullying, digital drama & hate speech)
6. **Frétta og miðlalæsi** (e. News & media literacy)

Heildstæð Nálgun CS

CS er allt umlykjandi
og beitir áhrifum
sínum til að
knýja fram
kerfisbreytingar.

Menntun til stafrænnar borgaravitundar

Evrópuráðið gefur út handbókina

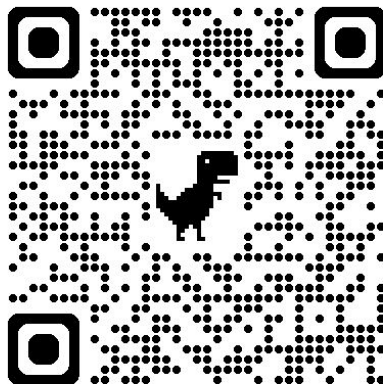
[Being a Child in the Age of Technology](#)

sem gefur yfirlit yfir **tíu stoðir** stafrænnar borgaravitundar sem sérfræðingahópur ráðsins hefur skilgreint.

Sviðin eru flokkuð í þrjú svæði:

- **Tilvera** á netinu.
- **Velferð** á netinu.
- **Réttindi** á netinu.

[Aðalsíða verkefnisins.](#)

Being online
Well-being online
Rights online

Hluti 1 Tilvera á netinu (Being online)

1. Aðgengi og inngilding
2. Nám og sköpun
3. Miðla- og upplýsingalæsi

Hluti 2. Velferð á netinu (Wellbeing online)

4. Siðferði og samkennd
5. Heilbrigði og velferð
6. Stafrænt fótspor og samskipti

Hluti 3 Réttindi á netinu Rights online

7. Virk þátttaka
8. Réttindi og ábyrgð
9. Friðhelgi og öryggi
10. Neytendavitund

Tíu stoðir stafrænnar
borgaravitundar

- **The first group, *Being Online*,** includes domains that relate to competences needed in order to access the digital society, freely express oneself, and use digital tools creatively and with a critical mind.
- **The second group, *Well-being Online*,** includes domains that relate to competences needed to engage positively in the digital society, and develop a healthy relationship with technology.
- **The third group, *Rights Online*,** includes domains that relate to competences related to the rights and responsibilities of citizens in complex, diverse societies in a digital context, where privacy is protected and active participation is empowered.

Kópavogsbær

	Evrópuhttps://www.coe.int/en/web/digital-citizenship-education/domains	Common Sensehttps://www.commonssense.org/	Endurskoðun Aðalnámskrár grunnskóla	Vitundin	
Hæfni til að fá aðgang að stafrænu samfélagi, tjá sig frjálst og nota stafræn verkfræni á skapandi og gagnrýnninn hátt	Aðgengi og inngilding - <i>Being online</i>		Grunnpátturinn lýðræði	Aðgengi og inngilding - <i>Being online</i>	Hæfni til að fá aðgang/réttindi að stafrænu samfélagi, tjá sig opinberlega og frjálst og nota stafræn verkfræni á skapandi og gagnrýnninn hátt
	Nám og sköpun - <i>Being online</i>		Lykilhæfni	Nám og sköpun - <i>Being online</i>	
	Miðla- og upplýsingalæsi - <i>Being online</i>	Frétta- og miðlalæsi	Sérstakur kafli um Upplýsinga og miðlalæsi (Nýting upplýsingavers, Heimildanotkun, Upplýsingaleit, Greining og úrvinnsla gagna)	Frétta- og miðlalæsi Upplýsinga- og miðlalæsi (Heimildanotkun, Upplýsingaleit, greining og úrvinnsla gagna.	
	Siðferði og samkennd - <i>Being online</i>	Sambönd og samskipti	Virðing í rafrænum samskiptum	Sambönd og samskipti	
	Heilbrigði og velferð - <i>Well being online</i>	Jafnvægi í stafrænni notkun og vellíðan	Heilsa, vellíðan og stafræn tækni	Jafnvægi í stafrænni notkun og vellíðan	
Hæfni sem felur í sér að taka jákvæðan þátt í stafrænu samfélagi og þróa heilbrigð samskipti við tækni	Stafrænt fótspor og samskipti - <i>Well being online</i>	Stafrænt fótspor og auðkenni	Stafrænt fótspor	Stafrænt fótspor og auðkenni	Hæfni sem felur í sér að taka á jákvæðan þátt í stafrænu samfélagi og þróa heilbrigði í stafrænni notkun
	Virk þátttaka - <i>Well being online</i>		Grunnpátturinn lýðræði	Virk þátttaka - <i>Well being online</i>	
	Réttindi og ábyrgð - <i>Rights online</i>	Neteinelti, stafræn vanlíðan og hatusorðræða	Hættur í stafrænu umhverfi	Réttindi og ábyrgð - <i>Rights online</i>	
Hæfni sem tengist réttindum og skyldum borgara í flóknum/fjölbreyttu m samfélögum i stafrænu samhengi þar sem friðhelgi einkalífs er vernduð og virk þátttaka er gefið vald (viðurkennd, leyfð?)	Friðhelgi og öryggi - <i>Rights online</i>	Friðhelgi og öryggi	Vernd persónuupplýsinga á netinu	Friðhelgi og öryggi	Hæfni sem tengist réttindum og skyldum borgara í flóknum/fjölbreyttu m samfélögum i stafrænu samhengi þar sem friðhelgi einkalífs er vernduð og virk þátttaka er gefið vald (viðurkennd, leyfð?)
	Neytendavitund - <i>Rights online</i>			Neytendavitund - <i>Rights online</i>	

Digital Citizen ship education

Evrópuráðið

Þrír yfirflokkar

- Tilvera á netinu (Being online)
- Velferð á netinu (Wellbeing online)
- Réttindi á netinu Rights online

Áhersla á stefnumótun
fyrir aðildarríkin

Commonsense media

Sex flokkar

1. Jafnvægi í stafrænni notkun og vellíðan
2. Friðhelgi og öryggi
3. Stafrænt fótspor og auðkenni
4. Sambönd og samskipti
5. Neteinelti, stafræn vanlíðan og hatursorðræða
6. Frétta og miðlalæsi

Áhersla á námsefnisgerð

Aðalnámskrá grunnskóla

Lykilhæfni

Tjáning og miðlun
Skapandi og gagnrýnin hugsun
Sjálfstæði og samvinna
Nýting miðla og upplýsinga
Ábyrgð og mat á eigin námi

Þrjár ólíkar nálganir - við endum með okkar eigin

Heim

Fyrir alla árganga

1. bekkur

2. bekkur

3. bekkur

4. bekkur

5. bekkur

6. bekkur

7. bekkur

8. bekkur

NÁMSEFNI Í STAFRÆNNI BORGARAVITUND

HJÁLPUM NEMENDUM AÐ VERA ÁBYRGIR NETNOTENDUR

Allir nemendur þurfa að búa yfir færni til að geta fótað sig í stafrænum heimi. Á þessum vef má finna

Gerum þetta saman

- Saft – Heimili og skóli, Sigurður Sigurðsson
- Tengslanet um miðlalæsi TUMI – [Miðlalæsisvika](#)
- Fjölmíðlanefnd - Skúli Bragi Geirdal
- Meistaraverkefni - Sæmundur Helgason, Sigurður Haukur Gíslason
- Menntavísindasvið, Dr. Svava Pétursdóttir
- [Samstarfsnet](#) Evrópuráðs um [stafræna borgaravitund](#)
- [Miðstöð menntunar og skólabjónustu](#) – Ritstjórn, þýðingar og yfirllestur.
- [Samráðsgátt stjórnvalda](#) - endurskoðun greinasviða aðalnámskrár

Vitundin - Stafræn tilvera

- Viðmið fyrir skólanámskrá skóla
- Áherslur og viðmið um hæfni eftir aldursstigum
- Leiðtogar - teymi skóla
- Vinnustofur
- Prófanir á lotum CSE
- Samvinna milli skóla - Nemendur og kennarar
- Kennsluleiðbeiningar og dæmi um kennsluáætlun
- Samræðuaðferðir
- Hönnun
- Uppsetning
- Birting

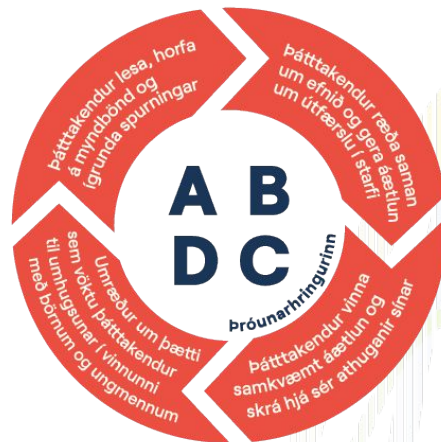

Endurmenntun kennara - starfspróun

Menntafléttan - Menntamiðja

- 2 kennarar frá hverjum grunnskóla.
- 2 af 5 leiðbeinendum frá Kópavogsbæ.
- Væntingar og vonbrigði.
- Góður grunnur fyrir næstu skref.

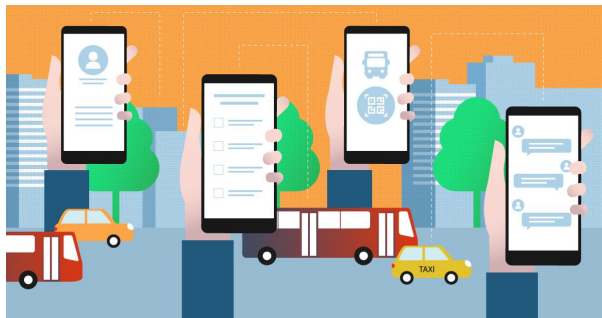
[Padlett veggur menntafléttunnar](#)

Styrkir

- Lýðheilsusjóður 2022 – þýðing á námsefni
- [Sprotasjóður](#) 2023 - 2026 - viðmið og útgáfa vefs
- [Þróunarstyrkur](#) Mennta- og barnamálaráðuneytis 2024 - Viðmið, prófanir, námsefni, þýðingar, prófarkalestur, uppsetning og hönnun vefs

[Ítarefni](#)[Fyrir foreldra](#)[Verkefni fyrir alla](#)[Um vefinn](#)

Allt sem þú þarft til að kenna stafræna borgaravitund

Allir nemendur þurfa að búa yfir færni til að geta fóttað sig í stafrænum heimi. Á þessum vef má finna námsefni og tengla í efni sem hægt er að styðjast við í kennslu í stafrænni borgaravitund. Allt námsefni vefsins er flokkað í sex námsstoðir ásamt fræðsluefni um gervigreind.

☐ 1. BEKKUR ☐ 2. BEKKUR ☐ 3. BEKKUR ☐ 4. BEKKUR ☐ 5. BEKKUR ☐ 6. BEKKUR ☐ 7. BEKKUR ☐ 8. BEKKUR ☐ 9. BEKKUR ☐ 10. BEKKUR

Jafnvægi í
stafrænni
notkun og
velliðan

Frétta og
miðlalæsi

Fríðhelgi og
öryggi

Stafrænt fótspor
og auðkenni

Sambönd og
samskipti

Neteinelti,
stafræn
vanlíðan og
hatusorðræða

Gervigreind

Heim

Fyrir alla árganga

1. bekkur

2. bekkur

3. bekkur

4. bekkur

5. bekkur

6. bekkur

7. bekkur

8. bekkur

NÁMSEFNI Í STAFRÆNNI BORGARAVITUND

HJÁLPUM NEMENDUM AÐ VERA ÁBYRGIR NETNOTENDUR

Allir nemendur þurfa að búa yfir færni til að geta fótað sig í stafrænum heimi. Á þessum vef má finna

Ár stafrænnar borgaravitundar 2025

4 aldursskiptir vinnuhópar - hæfniviðmið - “learning outcomes”

Fjarnámskeið fyrir kennara

Takk fyrir!

beggath@kopavogur.is

vitundin.is

